

USTAWA

z dnia 2018 r.

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155, z 2017 r. poz. 2491 oraz z 2018 r. poz. 5, 138, 398 i 416) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 394¹ w § 3 skreśla się wyrazy „, art. 398¹⁶”;
- 2) w art. 398⁴:
 - a) w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wniosek o uchylenie orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia.”,
 - b) uchyla się § 2;
- 3) w art. 398⁶ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli skarga kasacyjna nie spełnia wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 3, przewodniczący w sądzie drugiej instancji wzywa skarżącego do usunięcia braków w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi.”;
- 4) uchyla się art. 398⁹;
- 5) uchyla się art. 398¹⁶;
- 6) uchyla się art. 398¹⁹.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Projektowana ustawa jest reakcją Komisji do Spraw Petycji Sejmu RP na petycję skierowaną do Sejmu RP przez osobę fizyczną (autor petycji nie wyraził zgody na upublicznienie jego danych osobowych), wskazującą na brak przejrzystości w przepisach dotyczących rozpatrywania skarg kasacyjnych przez Sąd Najwyższy. Komisja uznała przedłożoną petycję za zasadną.

Celem projektowanej ustawy jest umożliwienie merytorycznego rozpoznania przez Sąd Najwyższy każdej dopuszczalnej pod względem formalnym skargi kasacyjnej, bez wstępnej kontroli skargi w postaci tzw. przedsądu, sprawowanego jednoosobowo w oparciu o bardzo ogólnie sformułowane kryteria „przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania”, określone w art. 398⁹ § 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (k.p.c.). W przypadku merytorycznego rozpatrywania skarg kasacyjnych jedynym dopuszczalnym rozstrzygnięciem, w przypadku uznania przez Sąd Najwyższy skargi za zasadną, powinno być uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia właściwemu sądowi.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Już po wprowadzeniu do Kodeksu postępowania cywilnego instytucji „przedsądu” sposób sformułowania art. 393 k.p.c. (obecnie nieobowiązującego) budził wiele zastrzeżeń. Ich efektem były kolejne nowelizacje ustawy. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy reguluje aktualnie art. 398⁹ k.p.c. Spośród czterech przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wymienionych w tym przepisie, aż trzy posługują się zwrotami o charakterze ocennym, a przez to stwarzającymi ogromne pole do swobodnej, a wręcz arbitralnej interpretacji.

O tym, czy przesłanki te są spełnione, decyduje jednoosobowo sędzia Sądu Najwyższego, orzekając o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, a orzeczenie takie nie wymaga pisemnego uzasadnienia. Tak więc sędzia taki dysponuje ogromną i niekontrolowaną w żaden sposób władzą, wydając na posiedzeniu niejawnym postanowienie o przyjęciu lub o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, które to postanowienie nie

podlega zaskarżeniu. Wydaje się, że we wskazanym zakresie ustawa przyznaje sędziemu nadmierne uprawnienia. Praktyka Sądu Najwyższego potwierdza, że ta sama skarga kasacyjna może być diametralnie różnie oceniana przez różnych sędziów. W licznych przypadkach Sąd Najwyższy oddala skargi kasacyjne, poddając je zarazem zdecydowanej krytyce, mimo że zostały one wcześniej przyjęte do rozpoznania w drodze „przedsądu”, co wskazuje na to, że skład orzekający merytorycznie nie zgadza się z poglądem sędziego, który postanowieniem orzekł o przyjęciu takiej skargi do rozpoznania.

W przypadkach określonych w art. 398¹⁶ i 398¹⁹ Sąd Najwyższy może orzec co do istoty sprawy lub umorzyć postępowanie.

3. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Przesłanki dopuszczalności skargi kasacyjnej dotyczące rodzajów spraw, w których przysługuje skarga kasacyjna (art. 398² § 1 k.p.c.), oraz podstaw kasacyjnych (art. 398³ k.p.c.) są wystarczająco restrykcyjne, a przy tym sformułowane jasno. Nie jest uzasadniona dodatkowa preselekcja skarg kasacyjnych w ramach „przedsądu” w oparciu o nieostre kryteria wskazane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Dlatego projektowana ustawa przewiduje uchylenie całego art. 398⁹ – zarówno w zakresie § 1 określającego w sposób mało precyzyjny kryteria dopuszczalności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, jak i w zakresie § 2, który ustanawia instytucję tzw. przedsądu.

Po wejściu w życie projektowanej ustawy skargi kasacyjne byłyby rozpatrywane przez Sąd Najwyższy w składzie trzyosobowym. Należy podkreślić, że – podobnie jak to ma miejsce obecnie – zdecydowana większość skarg będzie rozpatrywana na posiedzeniach niejawnych w oparciu o art. 398¹¹ k.p.c. W przypadku uznania przez Sąd Najwyższy skargi za zasadną Sąd Najwyższy będzie mógł jedynie uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi.

4. Skutki projektowanej ustawy

Zasadniczym skutkiem społecznym i prawnym projektowanej ustawy będzie wzrost zaufania obywateli do Państwa oraz poprawa przejrzystości systemu prawnego.

Ze względu na swój charakter i ograniczony zasięg ustawa nie wywoła skutków gospodarczych oraz skutków finansowych, w tym skutków finansowych dla sektora finansów publicznych.

Eliminacja z systemu prawnego instytucji „przedsądu” nie spowoduje poważnego wzrostu obciążenia Sądu Najwyższego. Już obecnie wszystkie skargi kasacyjne są wstępnie rozpoznawane w trybie „przedsądu” na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym – a więc każda skarga kasacyjna wymaga wnikliwej analizy ze strony sędziego Sądu Najwyższego. W przypadku skarg przyjętych do rozpoznania w trzyosobowym składzie orzekającym (25-30% ogółu skarg kierowanych do Sądu Najwyższego) nie ma sędziego podejmującego wcześniej rozstrzygnięcie w ramach „przedsądu”. A więc kolejnych trzech sędziów, a przede wszystkim ten, który pełni rolę sprawozdawcy, musi zapoznać się ze sprawą. Można uznać, że w przypadku tych spraw praca sędziego orzekającego w ramach „przedsądu” oraz praca sędziego sprawozdawcy się dublują. Projektowana ustawa eliminuje to dublowanie pracy. Ponieważ przepis art. 398¹¹ § 1 k.p.c. pozostaje niezmienny, nie należy spodziewać się zauważalnego wzrostu liczby rozpraw, nadal zdecydowana większość spraw będzie rozpatrywana na posiedzeniach niejawnych. Pewne zmniejszenie obciążeń zostanie spowodowane także przez wprowadzenie zasady, że Sąd Najwyższy będzie mógł jedynie uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia właściwemu sądowi i nie będzie mógł już podejmować merytorycznych rozstrzygnięć, orzekając co do istoty sprawy lub umarzając postępowanie.

5. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.